

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordauca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstraße 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilváltór 20 kr.

Budapest, febr. 16.

—n. A keleti vasút ügyében a kormány legközelebb elő fogja terjeszteni jelentését. Azon 70 ivre terjedő memorandum, melyet a keleti vasút-társaság legutóbbi közgyűlésén kiküldött végrehajtó bizottság Brode Lipót pesti ügyvéd által kidolgoztatott, s a kormánynak felterjesztett, jogi tekintetben véleményadás céljából egy a kormánykörök-höz közel álló ügyvédnek, ki egyszersmind képviselő is, (E. K.) adatott ki. A vélemény azóta elkészült s megállapodás jött létre azon javaslatok tekintetében is, melyek a keleti vasút ügyének tisztázása céljából a kormány által az országgyűlés elé fogtak terjesztetni. Nem szükség mondanunk, hogy az ő tekintetben a képviselőházban kifejlendő vitákban nem egy befolyásos egyén eljárása fog éles bírálat alá vétetni.

A haza és nemzet életérdeke mindenek fölött.

I.

A múlt napokban nemzetünk vezérei ki-mondák, hogy a különböző szakminiszteriumok által megkezdett munka, melynek célja Magyarország jogállamát átalakítani, a nemzet tekintélye, jóléte előmozdítása érdekében tovább folytatandó, fokozatosan bevégezendő.

Mi távol vagyunk a központtól s következésképp nem ismerhetjük alaposan vezéreink terveit minden részleteiben; tömérdek a teendő e téren is; van akár hány vagyoni állásunkat szerfölött igénybe vevő vállalat és építkezés megberuházás, de mi mindezeket a nemzeti tekintély, az állam consolidálása, a nép jóléte, műveltsége megóvása érdekében helyesnek s bölcsnek jelezzük a beruházás és előhaladás biztosítására célzó határozatot.

Ámde ép e határozat effectuálására okvetlen szükséges a beható vizsgálat, a minden oldalra körültekintés; ezért mi a tapasztalt hiányokat sem halgatjuk el.

A miniszterium országreszünk birtokviszonyait, a polgári foglalkozás ágazatait, társadalmi életünket — szóval vagyoni és polgári helyzetünket, összeköttetéseinket csak hírből ismerő küldöttek által szokta megfigyelni; ezek országreszünket bejárták s vagy alárendelt hivatalnokok, vagy egyoldaluan érdekeltektől szereztek tájékozást; ezt a tudományt vitték fel Pestre, miből ugyszólva zsákkal került ki az egyoldalú információ. Tudjuk, például, hogy épen ez egyoldalú eljárás következtében az, hogy a kincstár és a miniszterium akárhányszor drága áron fizetett meg oly vagyont is, melyet talán ingyen is megkaphat vala, sőt nem egyszer még az érdekeltek reá is fizettek volna.

Néhány napi keresztül kasul hegy tetején lovaglás után oly czifra tervek adattak némely miniszter elébe, hogy azoknak fogantatása után milliommokra ment a helyrepló munka megtétele, minek nemesak országreszünk főbb adózói, de az alsóbb néposztályok is megadták az árát, a hiu szép remények füstté váltak s oly vállalatért mellőztetett az üdvös cél, mely utóvégre még kamatait sem hajtja be s állandó terüht képez az ország vállain.

A legio jól fizetett burokrata talán nem érzi ez állapotot: de a nemzet ez kell, hogy kiürítse a csalódás keserű poharát, ha mindjárt csak a keleti vasút deficitjéből is töltenék azt tele.

Köztudomás, hogy Maros-Vásárhely, Torda, N.-Enyed, Tóvis, Fehérvár, Érsebthváros, Székely-Keresztur egész Háromszék s különösen hazánknak két legbővebb

jövedelmi forrását képező helye: Maros-Ujvár és Vizakna központi vasuti állomások nélkül maradtak, a vasut csak úgy elvonul mellettök, tőlük fél- és negyedórányi távolságra sőt többre is, mint Vizaknán és M.-Ujvárt, míg N.-Szeben, Medgyes, Segesvár s Brassó a város közvetlen szomszédságában kapják a vasutat és vasuti állomásokat.

Tudunk eseteket Kutyalván, N.-Enyeden, Szt-Imrén, Karácsonfalván sat., hogy 500 négyszög ölnyi hely 10,000—12,000 frttal, alig egy vagy két holdnyi falusi és mezei birtok 16,000—26,000 frttal sajátítottak ki, holott akkoron alig értek 5—600 frtot, illetőleg 1—2000 frtot.

Tapasztaljuk azt is, hogy állami javak el és haszonbérbe adásánál, mint a naszói erdők, a kőszén és vasbányák, pár hét vagy hónap alatt fél vagy tán tiz annyit is nyernek a vállalkozók és vásárlók, mint a mennyit ők a megvett fekvőért vagy bérleti jogért adának; pedig van államunknak elég elkényeztetett, jól fizetett s magas rangra és polezra emelt szakértő hivatalnokai, kikkel a valódi és forgalmi becsárt utolsó fillérig pontosan kiszámíthatnák.

Az állam kezelése és rendelkezése alatt álló jószágok, vállalatok kezelése hiányos, némelyike neveltség; a régi gazdálkodáshoz mérten tízszeres a költsékezés, mégis kevesebb a haszon, a jövedelem.

Mindezek okát részben abban találjuk fel, hogy mi távol léve a kormány jobb kezétől, éberfigyelmétől, — függetlenebb és szakismerők, a közügyet maradandólag szívükön hordó honpolgárok, az egyeseket s az államot közvetlen érdeklő káros jelenségeket fel nem fedezheték, államférfiaink pedig vajmi ritkán szerezhetnek maguknak minden oldalra beható információt jogi és szokásos viszonyainkról, s nemzetiségi összeköttetéseink szerencsés és szerencsétlen környülményeiről.

A mit ott fenn megtudnak rólunk, azt a pártusa tüköre homályba borítja, a minek az a szomorú következtetése, hogy ha egyes olykor önzéstelenül országreszünk bajait, orvoslandóit a fény és árny-oldalokat elősorolja; feltüntet, az ily felszólalást „siránkozásnak“ czimezik s könnyedén tul tesznek rajta.

Országreszünkbe a fémányászat mindenütt megbénított az erdőzetnek adandó lendület nagy de sokszor hiu reményeiért. A kolozsi, vizaknai és tordai sóbányák felhagyattak, bár az oda század óta telepített magyar-ság, de a nemzeti érdek és nagyobb forgalom meg könnyebb kereskedés is ép az ellenkezőt javallták volna.

Országreszünkbe a nemzeti befolyás öregbítése, ápolása nem olyan érdek, melyet egy városhoz, egy vidékhez köthetni, hanem minden testvérmagyarországot meghagyva a közállam érdekét nem veszélyező jogainak élvezetében, oda kellene hatni Erdély minden egyes községében és városkájában az alkotmányos kormánynak, hogy mindenki nemzetiségi különbség nélkül a haza munkás és hű polgárává neveltesse, aki tisztelje a társnemzetiségeket, munkálja a közjóllétet, védje a törvényt és oszlopa legyen mindenütt az alkotmány tekintélyének, az országslás lelkeknek: a rendnek.

A mi államunkban mindenütt és nem csak egy helyen kell a nemzeti közművelődést felkarolni.

Nagy Frigyes, a porosz királyságnak ugyszólva alapítója, Anglia koronkenti kormányai és más polgárisult államok elég és eszélyes példát és utmutatást adnak arra, ho-

gyan kell a nemzeti általános művelődést, vagyonosodást terjeszteni; hogy kell és lehet a vezérnemzet erőit fokozni, szakadatlanul gyarapítani, minden egyes tagot megmenteni, az alapot fenntartani, a birt befolyást megóvni, sőt szélesb térre terjeszteni.

A nemzeti egyetértés, ez a mi államunk megingathatlan talpköve; czélunk a megerősödés alkotmányos intézményeink által és utján; ettől a czéltől sem kifelé kacintás, se belhuzalkodás el ne tántorítson.

A közművelődés és a közjóllét munka mezején kell haladnunk, itt minden akadályt el kell távolítanunk s mindig szem előtt tartunk azt, hogy a szegény nemzet szabad nem lehet, s hogy mai napság a vezérszerepet csak a szellemi fölény adhatja meg: legyen jelszavunk: a szellemi és anyagi erők szaporítása! a hol tehát hiányt látunk, leplezzük le azt a közjó érdekében. e+i.

Tanfolyam a gőzcséplőgépek kezelésére.

A földművelés ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, a jó gazdasági gépészekben, főleg pedig a megbízható gőzcséplőgép vezetőkben mindinkább érezhető hiányon lehetőleg segíteni óhajtván, az ily gépezetek képzése céljából Budapestem évenként 4—6 óra terjedő állandó tanfolyamot szándékozik létesíteni.

Ezen tanfolyamok elseje, feltéve, hogy az alább megállapított feltételek szerint felvehető pártások hirtetési díjában részben jellemezve az 1873. márczius hótól június hó végéig terjedő időszakban fog a következő módokat közt megtartatni:

a.) Az elméleti oktatás ki fog terjedni a legszükségesebb természettani és vegytani előismeretekre; a gőzkazán, a locomobil, a cséplő gépek különböző nevének ismertetése és kezelése. Az elméleti oktatás a fenirt négy hó minden hőköznapján esti 7—9 órákban fog adatni Hasenauer Ottó gépészmérnök által.

b.) A gyakorlati oktatás Vidacs István gazdasági gépgyárában egy külön e czélra alkalmazott gépész-mester vezetése mellett, a tanfolyam egész tartama alatt, vasnapokat kivéve, naponként esti 6 óráig összeköttetésben a növendékek önálló munkálkodásával fog eszközöltetni.

c.) Az előbbieket kiegészítő rajzitanítás vasárnaponként a délelőtti órákban Hasenauer Ottó gépészmérnök és segédje által fog adatni.

d.) A 4. havi folyam végén a növendékek az elméleti és gyakorlati rész tanítólól bizonyítványt nyernek, melynek nyomán a műegyetem rendes gépész vizsgáló bizottsága előtt a gőzgép vezetői a vizsgát leteszik, miről a szokásos oklevél kiadatik.

e.) Az ezen tanfolyamra felvehető növendékek száma legfeljebb 20 lehet.

f.) Ezek díj nélkül részesítettek az a.) b.) és c.) pontok alatti oktatásban, és díj nélkül látatnak el a szükséges író és rajz eszközök s könyvekkel, de lakás és élemezéstől a növendékek maguk tartoznak gondoskodni.

g.) Ezenkívül szegényebb sorsu növendékek számára négy 100 frtos ösztöndíj engedélyeztetik, mely a tanfolyam négy havára elosztva 25 frtos részletekben fog az illetőknek kiadatni.

h.) A felvételi feltételek a következők: legalább 20 éves életkor; ép erős testalkat;

olvasás, írás, számolás tökéletes ismerete, a lakatos munkákban, kovácslásban, reszelésben és legalább némileg az esztergályozásban való gyakorlatosság, miről megfelelő bizonyítvány elomutandó; ha ezen bizonyítvány vidéki gépgyár által állítatik ki, megkivántatik, hogy az elomutató egyuttal kitanult lakatos is legyen.

i.) Azok, kik a tanfolyamba felvétetni óhajtanak, a kellő bizonyítványokkal felszerelt bélyeges folyamodványaikat a földművelés ipar és kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumhoz Budapestem, Maria-Valeria utca 9-ik szám legfeljebb február hó végéig benyújtani siessenek.

k.) Azok, kik az ösztöndíjak egyikének elnyerésére igényt tartanak, szegénységi bizonyítványt is tartoznak mellékelni.

l.) Folyamodók kérvényeik miként lett elintézéséről márczius hó első napjaiban értesíteni fognak.

m.) A felvett növendékek a tanfolyam vezetőinek mindenben engedelmessékedni, s magukat a tanfolyam rendszabályainak alávetni tartozandak.

Budapestem 1873 évi február hó 11-én.

Spanyol állapotok.

A „Republique francaise“, Gambetta lapja, nagy meglepéssel üdvözlöi a spanyol köztársaságot. Amadeo királyról a lap így nyilatkozik: „Savoyai Amadeo, midőn koronáját leteszí, egy ifjú alkotmányos király emléket hagyja hátra, kiről nem lehet állítani, hogy akár kötelességeit, akár a kor szellemét félreismerte volna. A legkülönbözőbb monarchista pártokat egymásután hitva meg a kormányra, s ha valamennyien képteleneknek bizonyultak is az ingadozó királyság védelmére, legalább nem tehet magának szemrehányást, hogy alkotmányos esküjét megszegte. Amadeo csak egyetlen egyszer mondta ki nézetét egy fontos államkérdésben, mely azonban inkább a humanitás mintsem Spanyolország érdekeit érintő; a rab-szolgaság kérdésében t. i. ennek eltörölése mellett nyilatkozott. Most visszatérhet Olaszországba: a spanyol nép nem fogja sajnálni, de tisztelni fogja emlékét.“

A spanyol republikánus kabinet jellemzésére szolgáljanak a következő adatok: Figueras miniszterelnök mindenkor a federalista köztársaság egyik legbuzgóbb híve volt s a politikai viidokban hatatlansága, valamint jóles szónoki tehetsége által ismeretes. A külügyet a híres szónok és népribun Emilió Castellar vette át, ki hontársai közt talán legtekélyesebben ismeri a külföldi viszonyokat. Francisco Pi y Margall belügyér politikai érzületére nézve mérsékelt republikánus, és beszédeinek szigorú következtetességgel logikája által tűnik ki. A hadügyi tárczát Cordoba tábornok tartotta meg, ki Izabella alatt konzervatív volt, a szeptemberi forradalom után azonban a radikálok táborába csapott át. A tengerészeti tárcza szintén előbbi birtokosa a radicalis José Maria Beranger kezében maradt. Az igazságügyminiszter Nicolas Salmeron republikánus, és a cortesben Bajados várost képviseli. Don Francisco Salmeron, ki mint gyarmatminiszter, a cubai kérdést minden hozzá tartozóval veszi át, nem irigyelendő örökségül, a progressista párt legjelesebb szónoka. — Echeagaray pénzügyér a radikálok democraa töredékéhez tartozik, s a művelődési szabadság e-f lett tartott beszéde által lett nevezetessé. Becerra, a közlekedési és földművelési miniszter a radical pártához tartozik.

A kormány első ténye volt, hogy megkegyelmezett az elítélteknek, kik Barcelonában kivégzendők voltak. Ezután egy rendeletben a nemesi címek és rendjelek töröltettek el, s több tartományi forradalmi junta oszlatott fel. — Castellar emlékirati szándékozik intézni a külhatalmakhoz, melyben kifejti a spanyol köztársaság külpolitikáját. — Hírlik továbbá, hogy a kormány általános népfegyverzést akar életbe léptetni. — Londonba és Brüsszelbe új követek nevezettek ki, míg a berlini követ hosszas értekezéseket tart Bismarck hggel. — A párisi francia bank nyolcz milliót bocsátott az új spanyol kormány rendelkezésére és kijelentette, hogy további hitelt nyit számára; a madridi bank pedig összes készletét a kormány rendelkezésére bocsátotta.

Bodok, 11-ik febr. 1873.

F. hó 8-kán a dalárda tagjai zártkörű tánczestélyt rendeztek, melyre vidékünkbeli sok ur és urhölgy jelent meg.

A tánczterembe alig férkezhetünk. Szünet alatt a dalárda gyönyörködött a közönséget; elismeréssel kell szólnunk azon igyekezetéről, melyet a bodoki ifjuság énekgyakorlatokban kifejtett, alig pár hónapja alakult e dalárda. E részben az eredmény elnök bodoki ev. rf. lelkész T. Zajzon Farkas urat illeti. A táncz és dalestélyen ugy a hölgyek, mint az urak ősi magyar öltövénye jelentek meg.

Az étterem bőven el volt látva s hogy a toasztirozások sem hiányoztak, azt mondani sem kell; poharakat üritettek a király és a királyné ő felségeikért — az uralkodó családért, a magyar miniszteriumért, nagy hazánkfa itteni fő birtokos gr. Mikó Imre nagyméltóságáért s családjára — úgy n. t. jószágigazgató T. Tóth Zsigmond ur és családjára. A kedélyes tánczvigalom viradig tartott s ekkor a Rákóczi indulóval hazaszóltunk. K.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, február 18-án.

— **Nagyszerű díszes gyászmise** tartott tegnap délelőtt a piaci nagy templomban, ezt a Károlyina kórház igazgatósága felkérésére Károlyina Augusta császárné és királyné emlékeztetére. A gyász-szertartás fényes és meghatározó volt. A hivatalos testületeken kívül a cs. kir. sorhad és a honvédség tisztái kara is megjelent. A templom előterén minden tekintetben nagyszerű gyászszavattal állott, szintügy elborítva az égő gyertyák sokaságától, körülte négy gula alakú oszlopzat fekete czimeres lobogókkal. A ravatalra szép érczkoporsó helyeztetett, melyen a korona díszlett, a fehér-kékszallagos zöld koszorúktól körvezeve. A katalfalk alját a felséges uralkodó ház czimerei ékítették, oldalvást, egy a gyászlobogókon, általában abiradalom különböző országainak czimereit szemléltették. A ravatal előtt három díszes emelvényen három korona volt himzett bársony párnákra helyezve, középen Magyarországé, jobbra és balra Ausztriáé és Csehországé. Mindegyik korona fekete fátlyóval volt borítva. A szertartást föltiszt. Lónhárd Ferencz apat-plébános nagy segédlettel végezte. Midőn a gyászszavattal beszéltelése elkövetkezett megkonduktak a harangok, szintügy hirdetve a városnak azon kegyeletes végítzességét-adást, melylyel szép kötelességét teljesítette a fenséges alapító emléke iránt a Karolina országos kórház igazgatósága.

— **A helybeli nőegylet** szerdán, február 19-én jótékony czélú előadást rendez az itteni nemz. színházban, mely alkalommal minap a redouteban nagy tetszést aratott néma képletek ismételtetni fognak fényes világítás mellett. Közreműködnek még a czél iránti kegyeletből több pártolók. Végül egy egy felvonásos színműt rekeszt be az énekes estélyt, előadva Némethy Irma k. a. és E. Kovács Gyula ur által. A tisztajövedelem fele a nőegylet, másik fele az árvaház javára van szánva.

— **A budapesti nyomdászok** nagyszerű emlékkönyvet terveznek az ez évben megartandó nyomdászati jubileum megörökítésére. Ez idén lesz 400 éve, hogy az első nyomtatott könyv Magyarországon Heltai nyomdájából kikerült.

— **Jubileum.** A prágai érsekség 900-ik évfordulóját aug. 15-én üli meg.

— **Furcsa hirdetés.** Párisban egy fegyverárú a szerelmi-buhoz című felirattal ajálja, választékos kirakatát a szerelmesek becses figyelmébe.

— **Karvázy Gyula,** fáradszolgalmu és jóhírű kereskedőnek ujonnan berendezett magraktárát (főter Teleky-ház) olvasóink pártfogá-

TÁRCZA.

Dembinski tábornok emlékiratai. Az erők összpontosítása a döntő ütközetre.

Február 25-én a magyar csapatok következőleg valának felosztva: Klapka a Butarin dandarával Verpelére ért, a Máriássy hadosztály Kápolnán, a Pölteberg hadosztály pedig Maklárán azon meghagyással, hogy a következő napon Debrőt szállja meg; Aulich hadosztálya pedig utban volt Kál felé azon parancsával, hogy 26-ikára ott legyen; Szekulics 3400 emberrel és 9 ágyúval Aulich ezredes parancsnoksága alá rendeltetett; Schulcz daudára, a miután Egerben pihent — még ugyanazon napon a közel fekvő Baktára rendeltetett. (Klapka Verpelére és Schulcz dandára Baktára azért küldetett, mivel híre futott, hogy Schlick táborával Pétervásárnál áll.) A Verpelétlen keresztül vezető ut volt az egyetlen, melyen a Tiszához hatolhatott volna, — miután Baktára, melyen az Eger felé vezető ország ut átvonul — el volt foglalva.

Görgei hadai, (mint már említők ez csak töredéke volt néhány gránátos zászlóalj és vetágyu) még ugyanazon napon Egerbe érkeztek; míg Guyon és Kmety hadosztályai a Miskolcz-Mezőkövesd felé vezető haduttal egyenközü vonalban haladtak előre.

Az egri érsek kastélya, mely igen díszes és tekintetben Magyarországnak ritka kényelemmel ellátott épülete, szállásomul jelöltetett ki. Görgeit

sába ajánljuk, egyszorsmint nem mulaszthatjuk el megemlíteni, hogy vidéki megrendeléseknek is a legpontosabban és gyorsan eleget tesz.

— **A Szent-István-társulat** ez évi nagygyűlése márcz. 20-án lesz Pesten.

— **Buda város** küldöttségileg harmadikben is kéri fogja a királytól a budai várbarbtyák lebontását.

— **Id. gr. Károlyi István** Uj Pest és a káposztás-megyéri közt tizenkét holdnyi földet ajándékozott a pesti vadász-egyletnek, mely ott vadásztelepet, istállókat, agár- és kopó-házakat fog emeltetni.

— **Hőfuvás,** A nyugati vasut budai üzleti igazgatóságának jelentése szerint, ezen vasut összes vonalainál öt magasságú hőfuvások vannak. A vonatok csak Székes-Fehérvár és Veszprém között közlekednek.

— **Az ideai rókadadászatok statisztikájából** megemlíjük, hogy oct. 26-tól január 31-ig 47 vadászat volt, s összesen 127 ulovas és tíz delnő volt részt azokban. A királyné huszonégyezer, a király pedig tizennégyezer vadászott. — A kutyákat nem vitték vissza Angliába, mint híre volt, hanem 15 Tatára szállítottak, hogy ezekhez a jövő idényre vagy 30—35 darabot hozzanak még Angliából.

— **Magyarország világi és egyházi hatóságai kiadott pecséteinek jegyzéke.** A magyar kir. tudomány-egyetem által megkoszorozott pályamű. Irtá Czobor Béla. Magában foglalja a királyi családok, az országos hivatalok, az egyházi hatóságok rajzban szétszórva megjelölt pecséteinek leírását roppant szorgalommal, nagy gondnal, és jártassággal összeállítva.

— **Reményi Ede** a kairói udvarnál nagy kitüntetéssel fogadtatott. Az alkirály által leánya menyegzője alkalmából rendezett rendkívül fényes ünnepélyen hangversenyt rendezett, és ezért az alkirály által mesés bonorariumban részesített.

— **Európában** 1480 színház, de csak 298 állandó társulat van s körülbelül tizezer nyomda 2676 hirlappal.

— **Egy adóma a régi világból.** Carbière, XVIII. Lajos minisztere, esküdt ellensége volt minden ceremóniának és etikettnek. Egy alkalommal a király elnököl a minisztertanácsban; alig foglalnak helyet a jelenlevők, Carbière számos zsebeiből egymásután kihuzta óráját, burnotszelen-czejét, kesztyűit, zsebkendőjét, tollkését, különböző kulcsokat, s mindezen tárgyakat maga elé rakta az asztalra. A király egy ideig szótlanul nézte a dolgot, de végre türelmét veszítve, felkiáltott: „Nos Carbière ur, meddig fogja még zsebeit üritgetni?” — „Sire, válaszolá a miniszter, sokkal inkább szeretem, ha felséged azt veti szememre, hogy zsebeimet szolgálát közben kiürítem, mintha azt mondaná, — hogy azokat szolgálát közben megtöltöm.”

— **A genialis kapuczinus Salez-burgban.** Ha az utolsó Salezburgba megy s vezetőjével végig hordatja magát e történelmi mulja úgy mint jelene által mindig érdekes városban, észre fogja venni, hogy vezetője már 10 óra felé nyughatatlan kezd lenni, nógatja a bámulót sietésre; pont fél tizenegy órakor ugyanis a kapuczinus atyák zárdájának egyik szerény czellája naponta megnyílik a minden rendű s rangú férfilatogatók előtt, egy természetes élte delén levő szerzetes, durva kámzsában előlép, megnyit egy általa készített zongorát s az egyetlen hangszert billentyűivel utánozza a világ minden hangszerét. Az orgona

re ismételt előzőkenységem kellemesen hatott, ebédre hívtam. Különösnek tűnt fel előttem az, hogy Görgey ez idő alatt magyarul beszélt, ámbár jól tudta, hogy a magyar nyelvben nem vagyok eléggé jártas s később hallottam, mintha ő környezetétől figyelmeztetett volna arra, miszerint „rosz emberek” vizsályt akarnak támasztani közte és köztém, de majd, ha ő a törzstisztek közül főbe lövet ötöt, akkor szeretné látni: mit fog az öreg — természetesen engem érteve e kifejezés alatt — környezetével miveln.

A mint Görgei Mező-Kövesdre visszatért — a szükséges parancsok kiadása végett — szabadság időt kért tőlem; ugyan ez alkalommal felkértem, hogy 26-kára, ha teheti reggeli 7 órára térjen vissza, hogy közösen a leendő harczért ki-kémleljük, mibe ő bele is egyeztet.

Görgey elutazta után Szemerével értekeztem, hogy megtudjam, valjon az élelmi szerek beszerzésére megtörténtek-e a kellő intézkedések. Beszélgetésünknek tanuja volt Torkoszányi ur is, ki Szemerétől ezen feladat végrehajtásával vala megbizva. Ez három nappal előbb szerette volna tudni, hova gyűjtse az élelmi szereket az egyes hadosztályok számára. Könnyen érthetőleg én erőm nem értesíthetem bizonyosan, nem is akartam, csak annyit ígértem meg, hogy 24 órával előbb majd tudatni fogom ezt vele.

Miskolczon 60 huszárt hagytam, kik a járművek megszerzésében a polgári közegeknek segítsenek, én tehát egész bizonyossággal számíthatam arra, hogy az ott összegyűjtött kenyér minden nehézség nélkül tovaszállítható.

magasztos hangjai alig mulnak el, már is egy szőlőhegedűs játékát halljuk; még nem gyönyörködünk eléggé e csodás hangszert hiven utánzótt triláiban, megszólal a vadász kürt, erős, méla hangjával, majd utána a fuvola, klarinet, ismét egész serege a huros hangszereknek, végül a fagót és oboé. A hallgatóság el van ragadtatva, az egyszerű szerzetes pedig nem hall semmit e tetszésnyilatkozatokból, mereven maga elé nézve, átszellemült arcczal játszik tovább; ujjainak nyomása csodás hangot ad, mely elragad, elvarázsol. Szelid, gyöngéd beszélgetés a zene, melyet az alkotó művész csodás művél folytat, mely mintegy értetni látszik őt, elegikus hangon sohajt, nyög, majd megrázkodtató erővel mintegy hatalmas zenekar kitör, elfojtva az általános elragadtatás moráját.

— **A francia** szépművészeti akademia Matejkót levelező tagjává választotta.

— **Hajkereskedők.** A múlt héten Kőszeg körül, idegen egyéneket tartóztattak le, kik minden engedély nélkül házalva, apró csecsebecsékért, s szükség esetén pénzért is a falusi nőktől haját szereztek be. Egy nőtolmács kíséretében intézték kirándulásukat a vidékre, s számos falusi ártatlanságot sikerült ráleenniük, hogy legszebb ékkültől, hajuktól megváljanak. A „Vasmegei Lap” szerint már három mázsányi haját szedtek össze.

— **Női párbaj.** Egy nő egy new-yorki vendéglőben politikai ellenfelét ki szinte nő volt, pusztá tréfából párbajra hívta ki, az ott levő közönség nagy mulatságára. — A párbajnak töltény nélküli pisztolyokkal kellett volna megtörténni. De gondatlanság következtében egyik töltény nem vétetett ki. Minek eredménye lett, hogy a két hősnő közül egyik megsebesült, az ellenfél és segédnők pedig elájultak.

— **Az „arany szarv” feletti hid.** Cotteau Alfred az „arany szarv” felett építendő hid alaptervét a napokban küldötte el Konstantinápolyba: iv alakban fogja áthidalni a 320 meter széles-ségű tengersizost. Az előszámítás szerint 12 millió frankba kerül az építmény.

— **Az árvák kiképzése** kerti munkásokká. A borsodmegyei gazdasági egyesület a földmivelési miniszteriumhoz emlékiratot intézett, melyben előadja, hogy a kerti ipar értelmes avatott egyének hiányában oly munkásokra van utalva, kik a legegyszerű munkában is járattanok, a földnek legkezdettegesebb művelését sem érik s kik értelmetlenségük következtében a jó igyekezetű gazda törekvését is lehangolják. Kertész munkásoká leendő kiképzésének végnit azon vagyontalan árvákat ajálja, kiknek neveltetéséről a község tartozik gondoskodni. — Ezen javaslatot a földmivelési miniszterium a belügyivel közölve, az egyuttal arról értesítte, hogy az árváknek kertész munkásoká leendő kiképzését iránt felmerült javaslat már huzamos idő óta foglalkoztatja, s miután a Balaton-Füreden alapított szeretet ház „nevezetű hasonló intézet helyes irány”-áról s eredményt ígérő működéséről meggyőződött az emittet javaslatot tárgyalni kívánja. Miután az árvák kiképzése nemcsak nemzetgazdasági, hanem erkölcsi tekintetben is kívánatos s hogy e tekintetben a kellő adatokra támaszkodni lehessen, a belügyminiszterium utasította a törvényhatóságokat a szükséges intézkedések megtételére.

— **A nemzeti színház** előadásáról a „Fővárosi lapok” egy kimutatást tesz közzé, mely hat év és tíz hónap eredeti és fordított előadásainak összehasonlítását foglalja magában. — 1866. apr. elsejétől 1867. martius utoljái előadatott 187

Továbbá Torkoszányitól megtudtam azt is, hogy a mező-kövesd-egri utvonallal mellett marha csorda tartatik, — így tehát a sereg ellátását illetőleg minden oshetőségre biztosítva voltam.

Minthogy ki valék merülve éslankadva, üdítőleg hatott volna reám néhány órai nyugalom, mert eltekintve attól, hogy a közelebbi napok folytonos tevékenységben tartottak — a két legutóbbi éjett egy kis szűk postakocsin rozsz uton töltöttem és pedig az első a harsány-tiszafüredi uton, a másikat utközben Mező-Kövesd felé a nélkül, hogy szememet behunyhattam volna.

Azonban az érsek útkára estélyre hívtat meg és Szemere szorgolt, hogy a meghívást annál is inkább fogadjam el, minthogy a város engem kitüntető tisztesség adására készül.

A meghívást tehát el kelle fogadnom. Az estély hosszasan tartott, az utcáról zene és örömjongás hallatszott. A székesegyház előtti tért, melyre az érseki kastély homlokzata nyulik — a fáklavivők száza és megmérhetlen néptömeg özlönl el.

Az erélyen meg kelle jelennem és ezerszeres „Éljen Dembinsky”-vel fogadtattam. Lelkes beszédek tartottak, melyeket jóllehet, hogy nem értettem, de a kanonokok egyike azok értelmét tolmácsolta. Megköszöntem a bizalom illyetén nyilvánítását azon óhaját kifejezésével, vajha e kitüntetést akkor fogadhattam volna, midőn már tettekkel kiérdemlem, — így egész erőm teljével igyekezni fogok azt kiérdemelni.

Valóban kimerült állapotomat véve tekintetbe, egy órai nyugalom jótékonyabb hatású lett volna,

drámai mű, melyek közt csak 61 volt eredeti és 126 a fordított; 1867—8-ban 184 drámai előadás volt, melyekből 69 esett az eredeti, 115 a fordított művekre; 1869-ben 177 drámai előadás közül 69-szer adtak eredeti és 113-szor fordított művet; 1869—70-ben 181-szer játszódtak drámát, 73-at eredeti, 108-at fordítottat; 1870—71-ben 178 drámai előadás közt 65 volt eredeti 113 fordítás; 1871—72-ben 189 drámai előadás volt, 70 volt eredeti, 110 fordított, míg 1872. ápr. elsejétől 1873. jan. utolsó napjáig, tehát 10 hónap alatt 152 drámai előadás közül 78 volt eredeti és csak 64 fordított. — Mint láthatni tehát az eredeti művek előadására folyton nagy gond fordítottat s arányban tartottat az az idegen fordított művekkel.

— **Beküldetett „A halálbüntetéséről”** Dr. Fohn Ed. Richard után Stern Miksa joghallgató. Ára 50 kr. o.é. Pest 1873 Fekete Bernát könyvkereskedése.

— **A kommuno** Londonban, Brüsszelben és Genfben tartozkodik fejei, hir szerint, Madridba utaztak.

— **A Niagara zuhatag.** A számításokból kitűnt, hogy e zuhatag ereje 11.363.365 ló erővel egyenlő. Az e. amerikai egyesült államokban a gyárok és malmoknál alkalmazott 51017 kerék 1130416 lőerővel ér fel.

— **Fehér szén.** Ausztráliában egy új gyu anyagot fűdöztek föl és fehér szén nevezettel jelölik. E könnyen gyuló anyag növény rostokból áll melyek közt finom fővénnyel találhatik.

— **Guanó.** A legjobb guanót eddig a Perurohoz tartozó Chinca sziget szolgáltatja. Ujabbban Peru északi részében kifogyhatlan guanó telepekre bukkantak s ezen szerencsés felfedezés következtében Perut a föld leggazdagabb tartományának nevezhetni.

— **A journalista egy indiai boszorkánynál.** A „Kansas City Times” újdondásza meglátogatta a 90 éves Nektaloguet vagy a mint a Missourii vidékén nevezik Netti néniit saját barlangjában. A portási szerep egy nagy fekete kutyára van bízva mely úgy látszik — nem szokott minden embert egykönnyen bebocsájtani. A barlang belseje kigyó gyík börrökkel van ékítve. Az öreg néni kellő udvariassággal fogadta beuntatta különböző kigyóit — melyek parancs szavára nyaka körül fonódtak — hanem daczára Netti néni vendég szeretetének alig várta az újdondász, hogy e pazar fényenyl diszitott tereből távozhasson.

(Necrolog.) Moldován Julianna, már özvi. ifj. Marza Joachimne, saját és gyermekei: István és Károly, ugyszintén az elhunyt szülei: Merza János és neje Szenkovics Rozalia, testvérei: Johanna, Jakab Jánosné, Mária, Moldován Simonné, Kajetán, János Róza, Moldován Jánosné, nemkülönben Moldován Simon és Jakab Vilma testvéreim, valamint több rokonok nevében, bánattól sujtoit kebellet tudatja forrón szeretett férje, szüleinek hálás gyermeke, őszinte szeretett testvér, barátjait tisztelő ifj. **Merza S. Joachim** folyó év február 14-én esti 9 órakor életének 41-dik, házasságának 5-dik évében, rohamos hagymáz következtében történt gyászos kimúltat. A vesztesség, mely a szerény családot érte, megmérhetlen, mert nemcsak mind jó, gondos, ővöit szerető férj szűnt meg élni, hanem barátjainak őszinte jó akarója, a „Victoria” biztosító társulat több éveken át hű hivatálnoka vesztett el benne, kinek feladata vala mindég tevékenység által megnyerni mások bizalmát elismerését. Hált tetemei e f. év febr. 16-n d. n. 3 1/3 órakor, a rom. kath. egyház szertartása szerint a

mint azon szivélyeseknek gondolt, reám nézve azonban inkább feligazított ovatiók, tudva, milyen lesz a következő éj. Előre tudtam, hogy 4—5 futár és parancsvívő érkezend sürgönyökkel, melyeket személyesen kell elintézniem; megjegyzendő az is, hogy még nem volt tábori főnököm. Szemere részint azért, mivel látá, hogy mindig egyedül dolgozom, részint a gyanakodás egy nemelő indítatva — ismételten felszólita, hogy tábori főnököt válasszak. Különösen ajánlá Csermelyi ezredet, ki Klapka táborában főnök vala és Bayer ezredet, kit Görgei hasonló minőségben alkalmazott.

Csermelyi — talán azon követelményeknek, melyeket én a tábori főnöki állás betöltésére nézve szükségeseknek láttam — megfelelt volna, de Bayer ezredet jeles tehetségeinek daczára is, nem akartam bizalmammal megajándékozni, mivel az összes hazafiak gyanusnak tarták.

Valjon ez alapos volt-e vagy alaptalan, nem akarom eldönteni, csak constatálom a tény: mert minden esetre gondolkozóba ejti az embert, hogy mindazon tábornokok, kik Görgeyvel egyetemben Világosnál megadták magukat — felakasztattak, csak egyedül Bayer ezredes bocsáttatott szabadon. Előbb már említők, hogy mi mindnyájan egy, Török-Szent-Miklósról történhető megrohanásra gondoltunk. Már három nappal ezelőtt figyelmeztettem volt Nagy Nathán legjobb futáromat, hogy sehoval se mozduljon, hanem egy jól felszerelt kocsival minden perczen rendelkezésemre álljon.

A 25 és 26-ika közti éj — mint közönségesen folytonos zaj közt telt el. A beérkezett sürgönyök egyikéből végre biztos tudósítást vettem Dam-

minoritautcai szállásáról fog a köztemetőbe örök nyugalomra elhelyeztetni. Lelkéért az engesztelő áldozat pedig e hó 17-én reggeli 11 órakor a kegyesrendűek szentegyházában a Mindenthatónak bemutatattatni. Kolozsvárt, február 15-én 1873.

A „Kol. Közlöny” eredeti távsürgőnye.

Feladatolt Pesten febr. 18-án d. e. 11 óra 15 p.
Érk. Kolozsvárra febr. 18-án d. u. 45 p.

Bellügyminiszernek határozottan Szapáry Gyulát említi, Toth egyelőre visszavonul. A képviselőházban folytatott a közlekedési budget tárgyalása.

Képcsarnok.

Kép és minta.

(A gombát szedő leány.)

(K. J.) A festő hóna alá véve rajzkönyvét, összejárja hazája vadregényes tájait, népviseletek és arczok különféleségének tanulmányozása végett, mire nálunk, a vegyesen lakó nemzetek hazájában, valóban szép tér nyílik. Azonban az arczfestészet a köznépnél, főleg Erdély bérczei közt nem talál pártfogásra, azon szánandó balhít folytán, hogy az, ki egyszer levéti magát, mielőbb a halál áldozatává lesz; miért is, ha festő létedre közéjük mégysz, óvatosan és ügyesen kell eljárnod.

A faluban, hova művészi érdekeid vonzanak, szállj a falusi előjáróhoz és ebédelj a papnál, egyik a törvény, a másik a vallás felkentje, kik magasabb műveltségüknek fogva szívesen látják a festőt s fognak módot szolgáltatni a nép babonájának eloszlatására.

Vasárnap van. A pap templomba megy, szószékére lép fel s beszéde mottójául az irás eme szavait választja: „A ki engem meghallgat, az az örökéletre lesz méltóvá.” S Krisztus életének egyes jelenetei után a babonára tér át.

— Igen! — döngi le szószékéről s öszszesopajja kezeit, — a babona egyik szörnyű kifolyása azon vélemény, hogy meghal az, ki magát lefestetni enged. Királyunk és királynék számtalanszor lefestették magukat s most is a legjobb egészségnek örvendenek; lefestette magát mint menyasszony az én nagyanyám, képe most is nálam van, mindenki megnézheti, s ezután még negyvenkét évig élt. Ugyanezt tette atyám s a mi engem illet, én még ma megegyedem, hogy bármely művész lefessen engem, sőt egy olyan művésznék, a ki most jött körünkbe, ki hazánk egyik büszkesége, a legnagyobb örömmel szolgálatára állok mindig. Tehát ne engedjétek kétszer mondanom: jöjjetek el a legközelebbi ünnepnapon legszebb ruháitokban, leányok és asszonyok mind; templom után jöjjetek a paplak udvarára s a melyik személyt közületek lefestés végett a művész kiválaszt, az ne fusson el, ne kiabáljon és ne sirjon; mert az, ki le van festve sokáig él, a kép összejárja az egész világot.

Ne vonakodjatok, hanem legyetek engedelmesekek. A legközelebbi ünnepnapon, a mint mondanám, tehát holnapután jöjjetek el valamennyien a nagy misére, s azután nézettek be hozzám. Elhözhatjátok magatokkal atyáitokat és főrjeteket is.

A beszédnek kívánt eredménye lett, mert a kitűzött napon, ünnepi ruhában megjelent a falu népe a paplak udvarán.

Szemle után néhány a legszebbek közül ki-

janich mozdulatairól. A tábornok erre vonatkozólag a következőket írta:

Czibakháza, 1849. febr. 25-én

Hadosztályom egy részével, melylyel én az alsó tartományok veszélyeztetése nélkül felhúzódtam, Czibakházára és Tisza-Földvárra vonultam; előőrseim Zomborban és Martfődn állnak még pedig: egy század lovas és a lengyel legióból 230 ember 4 ágyuval Czibakházán — így tehát Czibakháza biztosítva van, miután Mesterházy őrnagy is 1500 emberrel és 6 ágyuval tartja megszállva. Tisza-Földváron 2 osztály huszár, 2 zászlóalj gyalog és 6 ágyu van. Zomborban és Martfődn egy osztály huszár és két ágyu áll előőrson.

Tehát a hadosztály az összekötést a Török-Szent-Miklóson állomásozó 6-ik hadosztályal bár-mikor létesítheti.

Ujabbán a magas hadügyminiszeriumnak azon parancsát vevém, hogy a hadosztály egy részével Szegedre vonuljak, ez ellen azonban visszairtam s mig e részben a dolog eldöntetik — a hadosztály egy része itt marad, annál inkább, minthogy az altábornagy ur azon föltevése, hogy az ellenség itt akar forcírozni, valószínű, a minthogy Czibakházát meglehetősen erővel a tegnapi napon meg is támadta, a támadás azonban visszaverett.

Az altábornagy ur láthatja, hogy mily egymásnak ellentmondók a parancsok, s megtalálандja annak a módját, hogy ez jövőre ne történhessék, különben mindig bizonytalanságban tartva, nem tudja az ember, melyik parancsnak tegyen eleget.

Szentes, Mindszent és Szász vidékét 2

választatott a festő által, kik őt nevetve s szorongva követék az előjáró házába, hol bor és lágý kenyér várt rájuk.

A festő elővette vásznát, festékeit és ecsetét, mialatt az, kit először volt lefestendő, reszketni kezdte s szeméi könnyekkel telének el, míg a többiek egymás közt majdnem hajba kaptak a miatt, hogy melyikük lépjen előbb a festő elé.

Mindegyik le lett festve, miután azon kérdést intézte az előjáró a művészhez:

— Nemde művész ur ön meg van elégedve az eredményvel?

— Nem mondhatnám.

— Hogyan? viszonzá haragosan az előjáró, ön egyike a legkielégítelenebb embereknek, kiket valaha láttam, nem voltak-e e leányok szép minták?

— Hiányzik még a legszebb, melyet fel kell keresnem ez országban.

* * *

A művész rajzkönyvét magához véve utnak indult tovább. Erdély nyugoti felében egy, majdnem 100 négyeszőg mértföldnyi hegylánczolatra talált, hol örökzöld fenyők és kristály tiszta patakok kötétek le figyelmét. Nomád életmódhoz szokott oláhok lakják e tájat, kik között itt-ott egy-egy cigány-család is találkozik, s ezek közt barangolt művésznünk legnagyobb szenvedélylyel.

Egyszer, mikor már alkonyra kezdte borulni az idő, egyikére a legmagasabb szirteknek jutott fel, midőn innen megfordult, látta hogy nincs egyedül, mint hitte; mert női lény — egy leány állt előtte. Két kosarat tartott kezeiben. Egyik már telve volt gombával, míg a másikba egy gyerkőcz, ki a fűben mint egy gombászeb szaglált, szedte a gombát.

Czigányok voltak.

A leány ideális szép, nyulánk és magas volt; kinek fekete, szelid kifejezésű szeméibe nézve a művész — elbámult. A varázs bilincseiből kiszabadulva a leányhoz közeledett, jó napot kívánt neki kérdé: hogy mi a neve, hová való?

— Engem Nikának hívnak — mondá a szép cigány leány, — apám kovács, ez itt öcsém Bumbu. A jegyzőhöz ma vendég fog érkezni s az ő számára szedjük e gombát; de most már vissza kell törnem a helységbe, a mely egy órára fekszik innen.

— Akkor menjünk együtt: mert én vagyok azon vendég, a kit urad vár.

A leány megakará csókolni a művész kezét; de az nem engedé, s e helyett megsimogatá arczát és haját.

Együtt szálltak le a hegyről szótalanul, melynek alján így szólalt meg Nika:

— Amott a fákon túl van a falu.

— Ott foglak én téged lefesteni.

— E miatt vettem fel ma ünneplő ruhámat mert uram mondá, hogy pictornak akar megmutatni engem.

— S nem félsz attól, hogy meghalsz, ha lefestelek.

— Nem félek; mert szeretnék meghalni, utána akarok menni.

— Ki után?

— Gori után.

*

S a művész lefesté Nikát életnagyságban, Bumbu öcsésével együtt, ki kosarába gombát rak.

A megragadóan szép kép, melynek sikerült fényképe Demjén László könyvkereskedésében

zászlóalj gyalog, egy osztály lovas és 8 ágyu figyeli.

Szeged környékén gróf Batthyányi Kázmér vezetése alatt nagyszámu népfelkelés szervezkedik, s így remélhető, hogy e nevezetes pontot nem fogjuk elveszíteni.

Damjanitsch,
tábornok.

Ez alkalommal Kossuthól azon meghívást kaptam, hogy személyesen Tisza-Füredre utazzam, a hová ő már Kiss altábornaggyal és még egy harmadik személylyel megérkezett; a kormányzó „Görgey engedetlenségéről” akart velem beszélni. Azt válaszolám, hogy a jelen perczben a hadseregtől nem távozhatom el, mivel az ellenséggel nagyobb összecsapásra számíthatunk, a mi pedig Görgeyre vonatkozó nehézségeket illeti, azok már megszűntek; végül felkértem, hogy jőne Egerbe, mivel készülöben vagyok a harczterét Görgeyvel megvizsgálni.

A következő reggel a pompás és diszes Seminariumban berendezett katonakórházat látogattam meg, s minthogy feltettem volt magamban azt, hogy a katonakórházak minden helyiségeit megvizsgálom, mert tudtam, hogy ez mily jótékony hatást gyakorol a megsebesült és beteg katonákra; jöllehet, hogy ezen látogatások szerény magánerszényemet megviselték, miután a betegszobákat nem látogathattam meg anélkül, hogy néhány aranyat kezembe ne vegyek. Jegyzeteimből kiténik, hogy az osztrák és magyar sebesültekkel telt szobák meglátogatása 50 aranybóra került.

(Folyt. köv.)

kapható, jelenleg Bécsben a „Kunstverein” termben bámultatik, honnan a világiállítási palotába kerül, hol a „gombát szedő cigányleány” hazai festő művészetünk egyik első rendű képviselője lesz s eredetiségénél, szépségénél fogva minden műértő figyelmét magára fogja vonni.

Az élő szép mintáról képet festett művész Vastag György T. P.

Nemzeti színház.

(xly.) Hétfőn, febr. 17-én a „Párizsi naplopó” vigj. 3 felv. Irták: Bayer és Vanderbuch, fordította Kovacsóczy. Az előadás általában véve egybevágó volt. E. Kovács Gyula (Emil) kitűnően játszott. Mátrai (Morin tábornok) jól alakított. Eichner Anna (József) egy két jelenetben kivívta a közönség tetszését. Fodor né (Móricz asszonyság) ez uttal ugy toillette-je, mint játékaival figyelmet kelte. Kendi (Bizot adószedő) helyesen fogta fel szerepét, kerülte a túlzást. Közönség szép számmal.

Közigazdaság.

Talajmivelés.

Hasonlólag, ha tőli időben, egy befagyott, s ez által a körlégtől elzárt tó sima felületét nézzük, látni fogjuk — különösen a nap sugarainak hatása alatt — hogy szintén apró kis légbuborékok mutatkoznak a zöld részekben, melyek nem egyebek, mint összehalmozott élely. Ez világos, ha elgondoljuk, hogy a tavak fenekén folyton tart a korhadás, mely vegyfolyam szénsavat fejleszt, s ezt a növény asszimilálja, s ugyan oly mennyiségű élelyt bocsát el.

E szerint könnyen láthatjuk, hogy az állati légzések, égések és a korhadások által képződött szénsavat a növények veszik fel, s felemészthetése végett történt felbontása által elbocsátja az állati élethez nélkülözhetetlen élelyt. Hogy a szénsav felbontása miképp történik, mindjárt meglátjuk a köneny és élely tárgyalásánál.

A köneny (H.) és élely. (O.)

Említve volt, hogy a növényi test nagyobb részét: növényrost, keményítő, czukor, és gummi, 3 elemből állnak u. m. szénenye, köneny és élely C HO. Lássuk tehát a vegyfolyamyt. Az élanövény felveszi mind a szénsavat (CO₂), mind a vizet (HO), s mind a kettő felbomlást szenved. A szénsav széneléggő alakul át, s a felbomlott viz köneny részével organicus vegyületté alakul; vegyképletben kifejezve:

A szénsav CO₂-ből kiválik O

A viz HO-ból kiválik O

s lesz CHO s kiválik 2O

Megkapja tehát a növény a szénsavat és vizből az ő életfeltételét, s e kettő felbontása által visszavádj nekünk élelynköz nélkülözhetetlen élelyt. Ez egy örökös körfolyam.

A növények képződésének a korhadás épen ellentéte: amott szénenyt és könenyt vett fel a szénsav és viz rovására, mig itt a szabaddá lett köneny a levegő élelyének rovására vizzé (HO) alakul, az élely és szénenye pedig mint szénsav távoznak el.

A légeny. (N.)

A növény képződéséhez okvetetlen megkivántatik a légeny.

A növény ezen alkrészát a körlégtől vosszi, mit bizonyít ama tapasztalat: hogy égetett földben esővízzel öntözve, a növény teljesen kifejlik. Megkapja tehát a szénsav és viz mellett a légenyt is.

Az esőviz három alakban tartalmazza a légenyt: u. m. vagy tisztán légenyt, mint felvett levegőt, vagy mint ammoniakot, vagy mint salétromsavat.

Hogy a növény a légenyt tisztán veuné fel nincs kiderítve. sőt érvek harczolnak a mellett, hogy a növények mindazon légenyt kielehelik, melyet gyökereik által a vízzel levegő alakjában felvettek.

Eddigi észleletek azt mutatják, hogy a növények a légenyt ammoniak (NH₃) alakjában veszik fel.

Az ammoniak a légenytartalmu organicus anyagok elkorhadásánál képződik. I. a légeny a szabaddá lett köneny egy részével szülemzése pillanatában (in statu nascenti) egyesül, s alkotja az Ammoniakot (NH₃), mely kalium oxyddal érintkezve, a levegő élelyének rovására átalakul: salétrommá (KO NO₃). Ebből világlik ki, hogy miért van az istállók falain salétrom.

A ammoniak azonban soha sem jön elő szabadon a levegőben, hanem mindig a szénsavval egyesülve, mint szénsava ammoniak, vagy mint a közeletben nevezik: szarvas szarvasó, mely tiszta állapotban sóforma fehér anyag s közönséges hőfoknál is illó, mint a camphor. Illékonyágánál fogva tehát a talajnak állandó alkrészét nem képezheti, hanem azonnal a körlégtbe száll. Azonban állandó maradása itt sincs, mert az esőviz által felvéve ismét a földbe kerül vizsza, hol a növények gyökerei által asszimiláltatik s

a szénsav szabaddá lesz. Ezen vegyülék tehát, mely szolgáltatja a növénynek kellő légeny mennyiséget. A levelek ellenben a körlégtől merítik az ammoniakot.

A szénsav, viz és ammoniak tehát, melyeknek elemeiből képződnek az állati és növényi anyagok és szintén ezeknek elenyészése által képződnek ismét ezek egy új generatio élely feltételeihez. Ugyanis: A szabaddá lett köneny a levegő élelyének rovására egyesül vizzé (HO); a szénenye és élely, mint szénsav szállnak el; a légeny a kifejlődő köneny egy részével szülemzése pillanatában ammoniakká (NH₃) egyesül. Szükség tehát meghalni, hogy ismét lehessen élely!

Csete György.

(Folyt. köv.)

A közönség köréből.

A „M. P.” idei 39. számában a helybeli állam tanítónő-képezde igazgatónöje anyai gondosága és a növendékekkel tapintatos eljárásáról mondottakhoz, alólírtak mint szülők, el nem mulaszthatjuk, hogy hasonló elismerésünket nevezett képezde igazgatónöjével szemben nyilvánosan ki ne fejezzük, kérvén egyszersmint, hogy jövőre is eddig tanusított anyai szeretetét s a körülményekhez képest szigorát gyermekeinkkel szemben tanusítsa, mert ellenesetben, első sorban a felelősség reá nehezednék, mint ki hivatva és eddigi eljárásából indulva — noha sok önfeláldozással — legképebb arra, miszerint a növendékekből, az állam népnevelési érdekeinek megfelelőleg idővel alkalmas tanítónők váljanak.

Továbbá biztosítani akarjuk nevezett képezde igazgatónöjét, miszerint azon sok és semmi alappal nem bíró, erd. szül. igazgatónt kívánó frázis viszhangra találni bizonyára nem fog, annyival is inkább, mivel nemcsak az igazgatótanács előtt, de sőt fent is tudva van, hogy az, ki az itteni szerkesztőségektől elutasítva s a magyarországi lapokhoz fordulni kényszerült irkáló, szeretné a vizet saját malmára vezetni s kit mi is biztosíthatunk, hogy a cél, melyet ő elérni óhajt, messzebb van tőle, mint a hold a földtől.

De mit is lehetne egyebet feltenni róla, mint kenyéririglyést, mikor jól tudja, vagy legalább tudhatná, mily kaposos létezik ma Magyar- és Erdélyország között? ha pedig valaki mindenképpen erdélyi születésű igazgatónt kíván, tekintsen körül, s eltekintve saját érdekétől, bizonyára a jelenlegi igazgatónőnél, ki ezen állomásnak betöltésére belső hivatással bír, nem hogy képebbeit, de olyat is, legalább még jelenleg találni nem fog, s bátran kimondhatjuk, hogy az állami képezde jelenlegi igazgatótanácsához a jeleni igazgatónt a legmértőbb.

Több érdekelt.

Biasini gyorskocsi menetrendje szaporítása

1872. december 15-től.

Kolozsvár és Felvincz között naponta három gyorskocsi közlekedik, még pedig oly berendezéssel, hogy Kolozsvár, M.-Vásárhely és Maros-Vásárhely Kolozsvár között utazók Felvinczen soha se időznek, hanem mind a két irányban rögtön tovább utaznak. Indul Kolozsvárról Felvinczre reggeli 3 és 7 órakor (a hét óras indulás m.-vásárhelyi egyenes összekötés) és délután 4 órakor.

Felvinczről Kolozsvárra reggeli 5, délutáni 4 és éjjeli 1 órakor (ezen 1 óras indulás Kolozsvárra az egyenes összekötés Marosvásárhelyről).

Egy hely ára 1-ső, közbelső coupe Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 4 ft — hátulsó coupe, imperial 3 ft 50 kr.

Tordáról Kolozsvárra indul naponta háromszor reggeli 3, 7 és délutáni 6 órakor 1 hely ára 2 ft.

Kolozsvárról, Szamosujvár és Déésre naponta kétszer, reggeli 8 órakor és délután 3 órakor. Déésről Szamosujvár és Kolozsvárra naponta kétszer reggeli 7 és délutáni 1 órakor. Leszállított áron, Kolozsvárról 1 személy első, közbelső coupe Szamosujvárig vagy vissza 2 ft 30 kr., hátulsó coupe és imperial 1 ft 70 kr. Kolozsvárról Déésig vagy vissza első, közbelső coupe 3 ft, — hátulsó coupe és imperial 2 ft 50 kr.

Minden utas 30 font szabadpodgyászt vihet magával.

Kibédi Biasini Domokos.

*) E rovatban megjelenő cikkekért csak a sajtótartósággal szemben vállal felelősséget a Szerk.

Nyiltér.

A budai sors húzásokon 15 febr. kihuzott számok: 51, 73, 19, 80, 69.

jövő húzás 1-ső márcz. Közelebbi húzás N.-Szében és Temesvár.

Borza,

m. kir. lottó irodája.

Felölös szerkesztő Sándor János.

Hirdetmény.

Bozesi Izsák Izraelnek Radu Juon elleni végrehajtási ügyében a f. év februárius hó 7-ik napjára elrendelt árverésen vevő nem jelentkezvén, az árverezni szándékoló és 250 frtra becsült bozesi 30 o. i. sz. a. házra és kertre, 1873 évi **mártinus hó 7-én** a nevezett fekvőség újból fog árvereztetni, és ezen határnapon a becsáron alól is a legtöbbet ígérőnek eladni fog.

A gyula-fehérvári kir. törvényszéknek 1873 évi február hó 11-kén tartott polg. tanács üléséből.

Jeney Gábor, kiadó.

AZ

osztrák Industrial-Bank

(Cezelött Fürst Ede bankháza)
Bécs, István tér 1 sz.
November 6-tól kezdve

pénztárjegyeket

bocsát ki
100, 500, 1000, 5000 forintos részletekben 5 %, 5 1/2 %, 6 %, 6 1/2 % kamat mellett 8 napi, 14 napi, 30 napi, 60 napi felmondással.

A forgalomban levő, fel nem mondott pénztárjegyek a fennebbi naptól kezdve a magasabb kamatot élvezik. A kamatok a felmondásnál mindjárt előre felvehetőek, s a tőke visszafizetése az osztrák-magyar birodalom minden fővárosára utalványozható.

Az igazgató-tanács.

(Utánnymot nem díjaztatik.)
709 7—8

(694) 9—*

Eladó telek.

Kolozsvárt a főtértől csekély távolságra, a májális (házsongárd) utca 36. házára alatti 2 magyar hold területű telek, a rajta levő három külön lakház és gazdasági épületekkel együtt szabad kézből **örök áron eladó.** Értekezhetni megirt helyen lakó tulajdonossal.

A hirdlapokban bármely könyvkereskedés által hirdetett könyvek, hangjegyek, általam gyorsan és azonnal kaphatók.

Demjén László

Legújabb hangjegyek.
Írta minden kor számára, 17-18- és 19- századi hangjegyek, egy- és kétszórtú, négy- és hatszórtú, díszkötésben.
Iskolai könyvek, nagy és kis méretű választékban.

Legújabb könyvek.
A legújabb könyvek az irodalom minden ágából azonnal kaphatók vagy megrendelhetők s **vidékre is rögtön elküldetnek.**

könyv-, mű-, hangjegy-kereskedés és zongora tár.

m. k. egyetemi könyvtár Kolozsvárt.

(620) 17—*

Zongorák 300 fttől 450 fttig.
Pianinok 350 fttől 450 fttig.
Használt zongorák 80 fttől 180 fttig.
legolesőbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

AIGNER LAJOS
pesti könyvtárosnál **Pesten** megjelent és általa **STEIN JÁNOS** egyetemi könyvtárosnál **Kolozsvárt** kapható és minden vidéki könyvkereskedésben megrendelhető

„Párt küzdelmek”

korrajz.
II. Rákoczy György korából, történeti és érdekes esemény és jellemfestéssel, a Fenes és Gyalu közti nagy döntő csata részletes leírásával, hazafias és morális alapeszmével

Komáromy Ferencz

Ára 1 frt. o. é.

729

2—*

Eskoros rohamokat (Nyavalytörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvosa **dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45**
E pillanatban 1000-nél több beteget van kezelése alatt.

661 17—*

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárosnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevél-tárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Írta **Jakab Elek.**

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgelni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Székely oklevél-tár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

Egy hosszú öl tűzifa csak

15 frt.

682

helyt Kolozsvárt

30—*

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni, míg ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétaterutca.

Megrendelések **Keresztesy Pál** tulajdonosnál.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI
KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főtért báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alóírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árák, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szerzettnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokról kész raktárt tart, a meglévőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosított.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

56—*